

Miron Radu-Paraschivescu, aplaudat de interpreții săi pe scena teatrului din Brăila

Teatrul Municipal „Maria Filotti”, Brăila

ASTA-I CIUDAT!

de
Miron Radu Paraschivescu

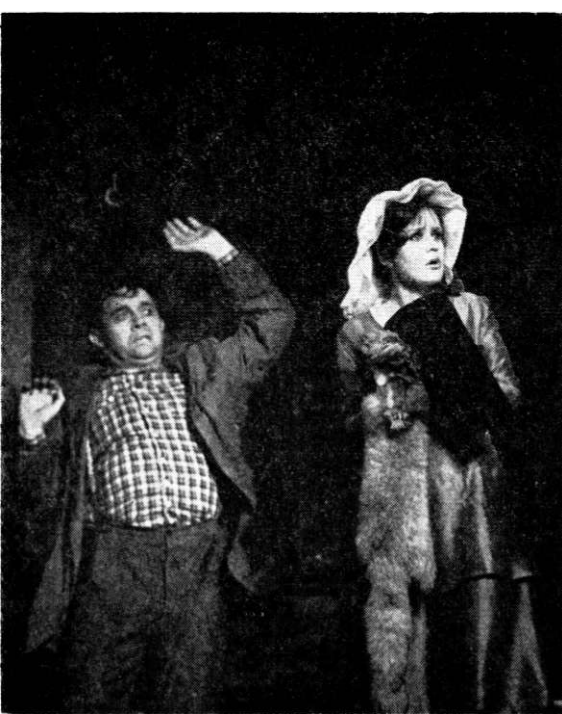
În universul poetic creat de Miron Radu Paraschivescu, „păguboșii” au sufletele ca roua. Către ei se îndreaptă afecțiunea, contagioasă, a poetului. La celălalt capăt al lumii, în zona de umbră, se târăsc „profitorii”, caricaturi convenționale în stare de inerție. Dacă, vreodată, planurile pe care se mișcă aceste două categorii umane se intersectează, efectul este dramatic. Se confruntă, în incidente pline de patos, două feluri de a înțelege viața. Păguboșii cred în dragoste, cu frăgezimea sincerității. Profitorii nu cred în nimic și pretind că li se cuvine totul. Pentru a putea trăi, păguboșii sînt constrînși să alerge, să caute, să nascăoască. Isprăvile lor, chiar cele mai îndelung meditate, rămîn atît de candido și de spontane, încît devin

infrafracțiuni. În timpul acesta, la sînul gras al rentei, profitorii sug din beneficiile luptei pentru viață pe care o dau alții, apoi se aranjează să judece pe infractori. Invariabil, — și „asta-i ciudat” — din ciocnirea celor două categorii, păguboșii rămîn păgubași.

Așa i-a cunoscut și i-a iubit, acum vreo 30—40 de ani, adolescentul Miron Radu Paraschivescu, în vreme ce-și purta, alături de ei, pe ulițe de veche mahala, foamea și setea de visuri. Toate „muierile de pe cărare” și toți „fanții de Obor”, creați, pe atunci, de autorul „Cîntecelor țigănești”, vor rămîne în literatură cu fermecătoarea și naiva lor lipsă de conformism. Sînt personaje în zdrențe, de o subtilă noblețe, cizelate pentru a figura în galeria veritabilei aristocrații, a poeziei.

Din această pinacotecă proprie și-a desprins Miron Radu Paraschivescu eroii comediei sale dramatice.

Fără nici un efort, el i-a făcut să cînte, să se joace și să plîngă, în cîrciumă „La carambol”. I-a găsit, într-o noapte dintre cele două mari războaie, culcați pe mesele de biliard și, după ce, el însuși, poetul, autorul, un fel de „sparagon” lucid, plesnind de talent și de sarcasm, s-a lăsat furat de somn, pe marginea altei mese, a început să viseze odată cu ei. În zori, s-a trezit cu Mangelica în brațe, înconjurat de domni, de polițai, de agenți, mai mult sau mai puțin secreți, în prăvălia unde gazda de hoți era

*Rodica Mandache (Mangelica)
și Nae Nicolae (Broasca)*

și slugă la copoi. Mai târziu, după ce a făcut vardiștilor o farsă, a început să-și imagineze o comedie cu „suspense”, pe vremea când această terminologie „hitchcock”, aflată azi în pixul oricărui amator, încă nu se inventase.

Miron Radu Paraschivescu nu a născocit, ci a întîlnit cuplul de vagabonzi prestidigitatori și de pungași acrobați, pe care i-a adus în scenă, botezîndu-i Șarpele și Broasca. Din acești sărmani păguboși, capabili să comită orice infracțiune, dar striviți de durere pentru că, din motive de tehnică profesională, au omorît un ciine-lup, Miron Radu Paraschivescu a făcut resortul uman al piesei sale. În confruntarea cu rigorile vieții burgheze, Șarpele și Broasca sînt dezarmați, dezarticulați, trăiesc la voia hazardului. Însăși nemărturisita și calda lor dragoste pentru Mangelica, iubire începută, de obicei, seara și epuizată întotdeauna în zori, cînd sosesc potenșii, devine poezie, în dramaturgia lirică a lui Miron Radu Paraschivescu. Eroi săi adevărați, autentici, cei de pe versantul păguboșilor, sînt singurii oameni din scenă. În mod deliberat, profitorii sînt lucrați de autor din carton presat, uneori din pișlă. Pînă și atunci cînd îi colorează

frumos în haine de comandă, și le pune mustați ca mătasea porumbului, profitorii rămîn respingători la atingere. Păguboșii știu, din ancestrală experiență, că nu trebuie să se întîlnească față-n-față cu ei. Îi caută acasă, dar numai noaptea, cînd „domnii” sînt plecați din București, la „cazinou”, sau măcar „la șosea, cu nevasta altuia”.

O singură ființă se lasă amăgită. Eroina. Mangelica, regina nopții, fata care nu știe de unde a venit, nici unde se duce. Îngerul căzut, care vede din obscuritatea trotuarului cerceii scripitori ai femeilor din „otomobile” și face dragoste impersonală, ascunzîndu-și dorurile într-o lacrimă pitită strîns, între pleoape, din probitate profesională, ca să nu se „ginească”.

Într-o seară, Mangelica întîlnește omul cu mustața porumbacă și măciulie de aur la baston. Păguboasa nu-l simte că poartă mască și începe să viseze. Dă ultima lovitură cu Șarpele și Broasca, pentru că ar vrea să aibă și ea guler de blană. Lovitura îi reușește, obține blana și o brățară în plus. Vine și porumbelul seducător. Dar totul e vis. Poetul se trezește, odată cu eroii. Mangelica, devenită o clipă Maria-Angela, cum probabil că era scris cu creionul muiat în gură, pe biletul ei de copil găsit (pe care i l-o fi arătat, în cîrciumă, lui Miron Radu Paraschivescu), își strînge pe trup, înfiorată de frigul lăuntric, rochia de furat și pleacă înainte, în lumea cîntecelor ei, de stradă pustie...

De altfel, nici nu-i adevărat ce v-am spus aici. Nimic nu-i adevărat în comedia dramatică a lui Miron Radu Paraschivescu. El dă viață veritabilă eroilor săi, îi împletește într-o intrigă, sau, mai bine zis, o anecdotică teatrală, plină de miez, de haz și de neprevăzut. Dar nu *întimplările* sînt cheagul veritabil al acestui poem, ci *starea de vis* a personajelor. *Asta-i ciudat!* este, în primul rînd, o emoționantă psihanaliză a stării onirice. Nu i se poate refuza nimănui dreptul de a-și trăi iluziile, ultimul refugiu în acea lume de păguboși și profitorii pe care o evocă autorul. Și-i, desigur, ciudat faptul că visurile se țes și se destramă toate deodată, și cele urite și cele frumoase. Personajele se mișcă și se ating. O cîntăreață le acompaniază starea de somnambulism, fluierul unui vardist de noapte îi face să tresară. Poate că pînă la urmă se și trezesc din visuri, cu părere de rău...

În această comedie dramatică poetul a făcut loc, disoret, și pamfletarului. Piesa, scrisă în anii războiului, este un act subtil, dar veritabil, de protest social. Autorul, generos cu păguboșii, este cinic, feroce, cu profitorii. Aerul de „commedia dell'arte” căutat de poet se potrivea, întocmai, momentului cînd a fost scrisă piesa și cînd nu trebuia, neapărat, adusă pe scenă pentru a fi incendiară. Ajungea manuscrisul. Personajele, chiar cînd sînt degizate, chiar cînd li se pare că trăiesc numai în vis, sînt du-

reeros de autentice, sînt tipice pentru momentul și lumea lor de atunci.

Închipuire de poet sau realitate precisă? Aceasta a fost dilema regizorului, Yannis Veakis. Sedus de seriozitatea și sobrietatea sa profesională, el a montat spectacolul într-un bun și robust stil realist. Noi l-am fi dorit, poate, cu mai multă risipă de fantezie, un fel de „opera comică”, plină de culoare, ca o improvizație lirică mai compatibilă cu permanenta glisadă a lui Miron Radu Paraschivescu spre poezie. Exigența noastră nu este, de altfel, arbitrară. Dovada o face Harry Brauner, care, alegînd cîntecele de uliță ce ilustrează spectacolul, a dovedit o admirabilă și emoționantă înțelegere a piesei. Romanțele lui, în inflexiunile cărora picură cele mai pure lacrimi ale mahalalei, au dat spectacolului fundalul liric veritabil. Poate că Harry se va lăsa ispitit să scrie o partitură completă pe libretul lui Miron. Ar fi opera visată de scenele noastre, paupere, rău de tot, în domeniul teatrului muzical. Nu încapе îndoiială că romanțele din *Asta-i ciudat!* vor mai fi auzite, mai ales dacă „Electrecord” are, cum se spune, urechi și gust, pe lângă o fabrică de discuri.

Am fi vrut, ca un omagiu convenit, să subliniem, de la început, meritele Teatrului Municipal „Maria Filotti” de la Brăila, nu numai pentru strădania de a prezenta acest spectacol înaintea oricărui alt teatru, ci și pentru faptul că este o casă de artă, frumoasă, gospodărită cu suflet, în care joacă pentru un public din ce în ce mai exigent, și tocmai de aceea, mai numeros, o echipă artistică de înaltă calitate.

E drept că pentru Mangelica, regizorul a rugat-o pe Rodica Mandache să vină de la București — și a făcut o alegere foarte fericită. Totuși, poate că vom avea prilejul de a vedea, în același rol, și pe / a doua interpretă, colega ei de la Brăila, Carmen Roxin, de multe ori aplaudată în alte piese. În ce privește pe interpreții localnici, de la premieră, brăilenii pot fi, pe drept cuvînt, mîndri de talentul lui Nae Nicolae (Broasca), actor de o valoare rareori întîlnită. Compoziția sa din *Asta-i ciudat!* se cuvine să fie relevată ca un admirabil exemplu de artă interpretativă. Foarte bună, de asemenea, strădania artistică a lui Ion Roxin (Șarpele). Mariana Cencel (Cîntăreța de stradă), după ce și-a biruit un inadmisibil trac inițial, a fost convingătoare, a găsit „nota” potrivită spectacolului. În restul echipei (nu întotdeauna bine distribuiți) Dumitru Dobrin, Nicolae Munteanu, Eftimie Ștefan, Mircea Valentin și Elena Aciu. Șcenografia, foarte bine lucrată, este opera celor doi artiști de teme: Elena Pătrășcanu-Veakis și Alexandru Brătășanu. Este ciudat totuși că nici ei n-au dat acestui spectacol nimbul de fantezie și de vis ce i se cuvenea din plin.

Mircea Grigorescu

Boris Ciornei (Silvestru Trandafir) și Nicolae Ifrim (Lică Chitaristul)

Teatrul Mic

DEZERTORUL

de Mihail Sorbul

În volumul 3, ediție definitivă, din „Criticile” sale, sub titlul „Contribuție de istorie literară sau arta de a preluora materiale străine”, Eugen Lovinescu reunea patru „investigații”, dedicate dovedirii raporturilor exacte dintre scrierile unor A. de Herz, Zaharia Bîrsan, Mihail Sorbul, George Coșbuș și anume modele străine sau chiar românești, punînd, în cîteva cazuri, violent, la îndoială, originalitatea celor dintii.

Așa se întîmpla cu comedia tragică *Dezertorul* de Mihail Sorbul, acuzată, brutal, ca și autorul, astfel:

„Oricît de paradoxal ar părea, deoarece domnul Sorbul e lipsit de lectură, unul din momentele *Dezertorului* este inspirat de un episod din *La Débâcle* a lui Emile Zola” (unde se „vede” și „tradiția” dezbaterilor de aceeași natură și cu un limbaj asemănător din presa literară actuală).

Printre „argumentele” pledînd pentru faptul că „asemănarea nu e întîmplătoare”, se